

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในภาวะสังคมปัจจุบันมีปัญหาด่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในบรรดาปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำ ความผิดนับเป็นปัญหาที่น่าห่วงใยและควรรีบแก้ไขมากที่สุด เพราะเด็กและเยาวชนเป็น ทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติและจะเป็นผู้พัฒนาประเทศชาติในอนาคต จากสถิติศาลคดี เด็กและเยาวชนกลาง (2530 : 5 , 2531 : 1-2) สรุปได้ว่าสภาพครอบครัวเป็น สาเหตุที่สำคัญที่สุดต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาจากข้อมูล แสดงจำนวน เด็กและเยาวชนที่รับไว้ระหว่างสอบสวนตามลักษณะความผิดของรอบปี 2530 ประกอบด้วย ความผิดประเภทต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนกระทำมากที่สุด 5 อันดับแรกคือ ลักทรัพย์ 1,106 ราย ยาเสพติด 210 ราย อั้งยี่ซ่องโจร 157 ราย ทำร้ายร่างกาย 131 ราย วังราวทรัพย์ 84 ราย และอื่น ๆ รวมสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ทั้งสิ้น 2,194 ราย และในรอบปี 2531 จำนวนเด็กและเยาวชนที่รับไว้ระหว่างสอบสวน ตามลักษณะความผิดจำนวนมาก 5 อันดับแรกคือ ลักทรัพย์ 1,040 ราย ยาเสพติด 194 ราย ทำร้ายร่างกาย 145 ราย ซ่องโจร 119 ราย วังราวทรัพย์ 83 ราย และความผิด อื่น ๆ รวมจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทั้งสิ้น 2,177 ราย นอกจากนี้รายงาน ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนชี้ให้เห็นชัดว่า สภาพครอบครัว ที่ไม่ดีมีผลต่อการกระทำผิดของเยาวชน เช่น รายงานการวิจัยของ ราหิง ศรีวิเชียร (2508 : 8-10) เรื่อง "ลักษณะสภาพของเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มาถึง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง พ.ศ. 2506" พบว่า เยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มา จากครอบครัวที่มีคามารดาหรือผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอน และครอบครัวมี สภาพบ้านแตก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ พิมพ์รัตน์ จงเจษฎากุล (2527 : 147) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง "การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ

และคุ้มครองเด็กกลาง : ศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคม" ซึ่งพบว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่ดีมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชน โดยพบว่าเด็กและเยาวชนที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันบ่อย พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร หลิมศิริวงศ์ (2511 : 32) วิจัยเรื่อง

"ปัญหาทางครอบครัวที่ทำให้เด็กต้องมาอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง" พบว่า

สัมพันธภาพภายในครอบครัวผลักดันให้เด็กต้องหนีปัญหาออกจากบ้าน และคบเพื่อนเลวจนในที่สุดกระทำผิด สภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอยู่ในสภาพที่ใกล้เคียงกับบ้านแคบสาแทรกขาด ได้แก่ การหย่าร้างของบิดามารดา การมีสามีหรือภรรยาใหม่ของบิดามารดาเป็นเหตุให้ไม่มีเวลาให้กับเด็ก และจากการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ในครอบครัวตามทัศนคติของเด็กที่กระทำผิดและเด็กที่ไม่กระทำผิดกฎหมายของ พิศมัย วิบูลย์สวัสดิ์ (2510 : ข) พบว่า ทัศนคติของเด็กที่ไม่กระทำผิดต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวเด็กให้ทัศนคติว่า มารดาให้ความรักและความสนใจคนเท่า ๆ กับพี่น้อง บรรยายภายในบ้านแจ่มใส บิดามารดามีความรักใคร่และเกรงใจกัน ไม่ค่อยขัดแย้ง เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนครอบครัวและเด็กชอบอยู่บ้าน ส่วนทัศนคติของเด็กที่กระทำผิดต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กให้ทัศนคติว่ามารดาไม่ค่อยเข้าใจและยอมรับเด็กนัก บรรยายภายในบ้านค่อนข้างตึงเครียด เด็กไม่สนิทกับพี่มักทะเลาะอย่างรุนแรงกันบ่อย บิดามารดามีความสัมพันธ์ไม่ดีมักทะเลาะทุ่ตีกันระเบียบในบ้านมีน้อย บิดามารดาควบคุมและลงโทษบ่อย

จากสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและรายงานผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สภาพครอบครัวที่แตกแยก ขาดความอบอุ่น ความรัก ความเอาใจใส่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ดี มักเป็นสาเหตุของการกระทำผิด ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ดังที่ไชยเจริญ สันติศิริ (2502 : 83) กล่าวว่า "ทุกวันนี้ยอมรับกันว่า บ้านและครอบครัวเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดของคนโดยมาก เพราะเริ่มค้นมาไม่ดีแต่แรก"

ปัญหาสังคมที่น่าเป็นห่วงอีกปัญหาหนึ่ง ก็คือ การตั้งครุฑในหมู่บ้าน จากการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวของ นายสุวิทย์ คุณกิตติ ส.ส.ขอนแก่น พรรคกิจสังคม ในฐานะประธานกรรมการกิจการสตรีและเยาวชน สภาผู้แทนราษฎรให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวถึงการศึกษา

การพัฒนาเด็กไทยในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ว่าเด็กไทยยังมีปัญหามากพอโดยเฉพาะ
 ดันเหตุเกิดจากพ่อแม่ ซึ่งเรื่องนี้กรมการได้เคยเสนอให้รัฐบาลหาทางสร้างความอบอุ่น
 จากครอบครัวด้วยประกาศให้มี "วันครอบครัว" ขึ้น และกำลังรอคอยว่ารัฐบาลจะพิจารณา
 ดำเนินการอย่างไรต่อไป นายสุวิทย์ได้กล่าวถึงปัญหาการตั้งครรภ์ในหมู่บ้าน และไม่พร้อม
 ที่จะเป็นแม่ ขณะเดียวกันก็หาพ่อไม่ได้ หรือไม่มีพ่อเพราะพ่อเองอยู่ในวัยเรียน เป็นปัญหา
 เพิ่มขึ้นจนน่าตกใจ ซึ่งจะพบได้เสมอในการไปทำแท้ง หรือเมื่อคลอดบุตรแล้วแม่จะหนีออก
 จากโรงพยาบาล ทั้งการระเลี้ยงดูลูกให้แก่โรงพยาบาล หรือสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า
 ซึ่งพบมากที่สุดในกรุงเทพฯ (ไทยรัฐ 7 ธันวาคม 2530 : 2-3)

จากการศึกษาข้อมูลการทำแท้งผิดกฎหมายทั่วประเทศของ นายแพทย์ สุพร
 เกิดสว่าง หัวหน้าศูนย์วิจัยการวางแผนครอบครัวภาควิชาสูติศาสตร์รีเวช โรงพยาบาล
 ศิริราช พบว่าวัยรุ่นที่มารับบริการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 14-19 ปี มีทั้งนักเรียนและผู้ไม่ได้รับ
 การศึกษา การที่วัยรุ่นตั้งครรภ์นั้นสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่คิดเหล้า
 ทอดทิ้งและมักมีฐานะค่อนข้างยากจน วัยรุ่นตั้งครรภ์อีกกลุ่มหนึ่ง มักจะมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน
 ด้วยความรักของหนุ่มสาวหรือการเอาอย่างเพื่อน หรืออยากทำตามผู้ใหญ่อยากหา
 ประสบการณ์ การติดยาเสพติด รวมทั้งความกดดันจากสภาพแวดล้อม (เคลินิวส์ 26
 กุมภาพันธ์ 2530 : 11) และจากงานวิจัยของสรีดา วรรณวงศ์ (2527 : 3-4) ได้ทำ
 การวิจัยเรื่อง "การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น" พบว่า วัยรุ่นคือ กลุ่มอายุ 16-18 ปี และกลุ่มอายุ
 20-30 ปี มีการตั้งครรภ์โดยมิได้ตั้งใจสูงถึงร้อยละ 21.4 และ 1 ใน 4 ของจำนวนนี้เคย
 พยายามทำลายทารกในครรภ์มาก่อนโดยวิธีรับประทานยาขับ ซึ่งซื้อจากร้านขายยา หรือคืม
 เหล้าจำนวนมาก โดยเชื่อว่าจะสามารถทำให้แท้งบุตรได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ นางสาวจินตนา
 นนทเปราะยะ หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคมของสหทัยมูลนิธิ เปิดเผยว่า ขณะนี้หญิงสาวซึ่งตั้ง
 ครรภ์นอกสมรสมาใช้บริการของสหทัยมูลนิธิได้รับอุปการะเด็กประมาณปีละ 500 คน และ
 พบว่าเกินร้อยละ 50 ของหญิงจำนวนนี้เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา
 วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา วิทยาลัยครู ตลอดจนมหาวิทยาลัยเปิด (เคลินิวส์ 1 พฤษภาคม
 2529 : 10) ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นรวมทั้งปัญหาการทำแท้งได้กลายเป็นปัญหาสังคม
 ที่พบมากขึ้นและได้ขยายตัวเข้าสู่กลุ่มเยาวชนของชาติในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งของปัญหา

มีสาเหตุจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก

นอกจากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีปัญหาซึ่งถึงแม้จะมีได้เกิดกับเด็กและเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน ทั้งอาจนำไปสู่ปัญหากระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาการหย่าร้างซึ่งวันทนา กลิ่นงาม (2523 : 2) กล่าวว่า การหย่าร้างไม่เพียงแต่หมายความถึง การขาดกันแห่งเยื่อใยไมตรี หรือคู่สมรสหมดพันธะทางสังคมร่วมกันเท่านั้น เพราะถ้าคู่สมรสมีบุตรด้วยกันแล้ว ย่อมมีผลทำให้บุตรขาดความอบอุ่น ขาดความรักจากพ่อแม่ มีผลต่อการเจริญเติบโตทางจิตใจอันอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา และจากข้อมูลแสดงอัตราการหย่าร้างในกรุงเทพมหานคร (สยามจดหมายเหตุ 2529 : 89) ได้แสดงว่า ปัจจุบันอัตราการหย่าร้างของคู่สมรสในกรุงเทพมหานครสูงถึงร้อยละ 23.15 ของจำนวนผู้จดทะเบียนสมรส โดยในปี 2528 มีผู้จดทะเบียนสมรสในเขตกรุงเทพมหานคร 38,288 คู่และมีผู้จดทะเบียนหย่า 8,865 คู่ ซึ่งผู้หย่าขาดส่วนใหญ่อยู่ในวัย 40-50 ปี ส่วนสาเหตุของการหย่าร้างนั้น จากรายงานการประชุมสัมมนาปัญหาครอบครัว (2526 : 2) พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการมีทัศนคติไม่ตรงกัน ไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน และมีทิฐิมานะต่อกัน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของครอบครัว ทั้งสภาพครอบครัวที่แตกแยก การปฏิบัติตนของสมาชิกครอบครัวไม่เหมาะสมกับสถานภาพ และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ซึ่งเด็กสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัวต่างไม่ปรารถนาดังที่ วันทนี วาสิกะสิน และ นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2527 : 73) กล่าวว่า "ครอบครัวแตกร้าง ทำให้ชีวิตของลูกแตกร้างไปด้วย" และจากการวิจัยของ รัศมี อุประวรรณ (2509 : บทคัดย่อ) เรื่อง "การสำรวจการตั้งความปรารถนาของเด็กวัยรุ่น" ก็พบว่า วัยรุ่นชายหญิงปรารถนาความสุขสบายและความสำเร็จในชีวิต ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจจากพ่อแม่และคนในบ้านและเพื่อน ๆ อยากให้ครอบครัวมีความสุข และต้องการคนที่เข้าใจและยอมรับฟังปัญหาของคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2527 : ค) เรื่อง "ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย" พบว่า ปัญหาและความต้องการด้านครอบครัว วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรัก ความเข้าใจกัน

จากสภาพปัญหาและผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ
 ของระบบครอบครัว ดังที่ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2525 : 15) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ
 สถาบันครอบครัวว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการขัดเกลาเด็กเพื่อ
 ให้สมาชิกของสังคมมีแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังไว้ บุญถิ่น อัตถากร (2517 :
 คำนำ) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของครอบครัวไว้ว่า เป็นที่ยอมรับว่า ครอบครัวเป็น
 สถาบันที่มีบทบาท และหน้าที่สำคัญหลายด้านในสังคมและเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การทะนุถนอม
 เลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนแก่สมาชิกใหม่เพื่อเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม ครอบครัวมีบทบาท
 และความรับผิดชอบอย่างใหญ่หลวงต่อชีวิตและการพัฒนาของเด็กตั้งแต่ปฏิสนธิถึงการดำรงชีวิต
 ค่อยไปภายหน้า นอกจากนี้ พลตรี หลวงวิจิตร วาทการ (2518 : คำนำ) ได้กล่าวถึง
 ความสำคัญของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวมีความสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์เรา ไม่ใช่สำคัญแค่
 เพียงในชีวิตเป็นคน ๆ ไป แต่เป็นความสำคัญในชีวิตของชาติเพราะว่าความเรียบร้อย
 ราบรื่น ความมั่นคงแข็งแรงสมบูรณ์ไพศาลของครอบครัว ย่อมหมายถึงความเรียบร้อยราบรื่น
 ความมั่นคงแข็งแรงและความสมบูรณ์ของประเทศชาติ ครอบครัวไม่ใช่อะไรอื่น คือ ส่วนย่อย
 ของชาตินั่นเอง

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวจึงเป็นสถาบันพื้นฐานอันดับแรกที่จะทำให้เด็กและ
 เยาวชนให้พบกับความสำเร็จในหน้าที่ต่าง ๆ ที่เขาเหล่านั้นต้องการ ถ้าทุกครอบครัวมีสมาชิก
 ที่สามารถทำหน้าที่ของตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ตนดำรงอยู่ ความผาสุกย่อมเกิดขึ้น นับ
 ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปถึงระดับประเทศชาติดังที่ ศาสตราจารย์ เกษม อุทยานิน (อ้าง
 ถึงใน บุญลือ วันทยานันต์ 2520 : 3-4) ได้กล่าวไว้ว่าครอบครัวเป็นหน่วยที่ชี้ให้เห็น
 ทั้งจำนวนและคุณภาพของผู้ที่จะเกิดมาดีหรือเลว และเป็นแหล่งที่ให้ความดี หรือความเลวแก่
 ผู้ที่เกิดขานั้น ความดี (Virtues) และความชั่ว (Vices) จะเพาะตัว หรือปลูกฝังใน
 ครัวเรือน นอกจากนี้ บุญลือ วันทยานันต์ (2520 : 41) กล่าวว่าครอบครัวที่ดีเป็นศูนย์กลาง
 คือสังคม และครอบครัวที่ช่วยอบรมเป็นเป็นโทษอย่างยิ่งคือสังคมเช่นเดียวกัน

ในการสร้างครอบครัวที่ดีให้แก่สังคม จำเป็นที่สมาชิกในสังคมจะต้องมีความรู้
 ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว รู้จักบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและองค์ประกอบ

อื่น ๆ ที่มีส่วนทำให้ครอบครัวมีความสุข ซึ่งบุญถิ่น อัตถากร (2517 : 52) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินชีวิตครอบครัวนั้นไม่ใช่ของง่าย ต้องการวิธีการ และลักษณะนิสัยพิเศษที่จะช่วยให้อยู่ร่วมกันด้วยดี ดังนั้นการให้การศึกษาในเรื่องชีวิตครอบครัว จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะประสานความร่วมมือในการให้ความรู้ความเข้าใจ และช่วยแก้ไขปัญหาชีวิตครอบครัวให้แก่สมาชิกในสังคม ซึ่งส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจะเห็นได้จากสถิติผู้ใช้โทรศัพท์และมาปรึกษาศูนย์ปัญหาชีวิตของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในปี 2529 เฉพาะศูนย์สมาคมวางแผนครอบครัวที่ดินแดงที่เดียวมีถึง 17,398 ราย (ไทยรัฐ 14 เมษายน 2530 : 5)

สำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งส่วนใหญ่ยังอยู่ในระบบการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา (Family Life Education) จะเป็นการเตรียมตัวให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมครอบครัวที่ดีในอนาคต มีความรู้ความเข้าใจในสถานภาพและบทบาทของสมาชิกครอบครัว และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งความรู้ความเข้าใจในเรื่องชีวิตสมรส การพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคมของสมาชิกในครอบครัว เพื่อเตรียมเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมต่อไป

จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (2528 : 1) ในข้อที่ 3 ระบุไว้ว่า ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง นอกจากนั้นแนวนโยบายการศึกษาของรัฐบาล (2528 : 6) ข้อ 27 ระบุไว้ว่า รัฐพึงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้สถาบันครอบครัวมีบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู เด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ และมีคุณสมบัติเหมาะสมกับวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสังคมไทย โดยหลักสูตรระดับต่าง ๆ ได้นำความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา ดังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (2525 : 7) ระบุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ในข้อที่ 1 ว่า เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ นักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ จากความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่ มีบทบาทในการสนองตอบจุดมุ่งหมายของวิชาชีวิตครอบครัว ดังระบุในจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา

คอนปลาย พุทธศักราช 2524 (2529 : 119) ในข้อ 1 ระบุไว้ว่า เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีความอดทน รู้จักประหยัด มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ห้องถิ่น และประเทศชาติ นอกจากนี้ เอ็ดวิน เฟนต์น (Edwin Fenton 1967 : 3) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาว่า เพื่อมุ่งเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี ดังนั้น การให้การศึกษเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาจึงสอดคล้องกับความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 จุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาคอนปลาย พุทธศักราช 2524 และเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาในแง่ของการเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมครอบครัวที่ดีในอนาคต ครอบครัวที่ดี จะผลิตสมาชิกที่ดีสู่สังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศ อันจะมีผลต่อการช่วยลดปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งเป็นการสนองตอบต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2530-2534 (2528 : 23-24) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการกำหนดกลไกการพัฒนาสังคมพัฒนากำลังคน และการสร้างงานโดยการหมั่นกำลังกันทุกฝ่าย และเน้นหลักการส่งเสริมการพึ่งตนเอง การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ โดยมาตรการหนึ่งที่สำคัญคือ

“ เชิดชูบทบาทของสถาบันครอบครัว ให้เป็นสถาบันหลักในการป้องกันและแก้ปัญหา โดยการรณรงค์ สร้างความเข้าใจในครอบครัว ตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบที่มีต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น”

การที่สภาพปัญหาในครอบครัว มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนในวัยต่าง ๆ กันที่แสดงออกมาทั้งในทางที่ถูกและผิดนั้น ย่อมแสดงถึงคุณภาพของชีวิตเยาวชนซึ่งนับเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของสังคมที่จะมีส่วนสร้างหรือ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศในอนาคต เพราะเด็กในวันนี้ก็คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ถ้าเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในการกระทำตนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปแล้วประเทศย่อมจะพัฒนาไปให้ตก เทียบกับอารยะประเทศได้ยาก สถาบันที่จะมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอม เด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติก็คือ สถาบันครอบครัว ครอบครัวที่ดีจะเป็นรากฐานของความเจริญของสังคมในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็น

ระดับตัวประโยคที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนมัธยมถ้วน 12 ปี
 เติมตามแผนการศึกษาของชาติ นักเรียนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสศึกษาเนื้อหาวิชาบางส่วนที่เกี่ยวข้อง
 ข้องกับเรื่องชีวิตครอบครัวศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ได้แก่ เนื้อหาในหมวดวิชาพลานามัย (สุขศึกษา)
 วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา การงานพื้นฐานอาชีพและหมวดวิชาอาชีพ นอกจากความรู้ที่ได้
 จากในระบบการศึกษาแล้ว อีกส่วนหนึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ อาทิเช่น
 จากครอบครัว เพื่อน สื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสังคมศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา
 มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครว่า
 เป็นอย่างไร แตกต่างหรือคล้ายคลึงกันหรือไม่ในระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มี
 องค์ประกอบด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน อาทิเช่น เพศ พื้นฐานทางครอบครัว แหล่งการเรียนรู้
 เพื่อเป็นแนวทาง ในการจัดและปรับปรุงศึกษาเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาในวิชาสังคมศึกษา
 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงการเตรียมครอบครัวที่ดีในอนาคต
 เพื่อนำไปสู่การลดปัญหาสังคมอันมีสาเหตุมาจากปัญหาครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
6 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาระหว่างนักเรียน
ชายและนักเรียนหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาระหว่างนักเรียนที่มี
พื้นฐานทางครอบครัวแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาระหว่างนักเรียนที่มี
แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531

จากโรงเรียนสหศึกษาที่มี 3 แผนการเรียนคือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนภาษาอังกฤษ-ภาษาฝรั่งเศส
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

เพศ

พื้นฐานทางครอบครัว (การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดาและ
ลักษณะครอบครัวที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาทัศนคติเกี่ยวกับชีวิต
ครอบครัวศึกษา)

แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา (บ้าน โรงเรียน เพื่อน สื่อมวลชน)

ตัวแปรตาม ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษามีที่ 6 กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้านคือ มโนทัศน์เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ชีวิตสมรส
การอบรมเลี้ยงดูบุตร กฎหมายครอบครัวและมรดก และมโนทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมกับชีวิตครอบครัว

สมมติฐานในการวิจัย

จากงานวิจัยของ อนุลักษณ์ นิธิรัช (2526 : 87-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"ความคิดเห็นเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ครอง การสมรส และการหย่าร้าง
ของนักศึกษาวิทยาลัยครูภาคตะวันตก" พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานักศึกษามีความคิดเห็น
เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคู่ครอง การสมรสและการหย่าร้างแตกต่างกัน
โดยเฉพาะเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ นักศึกษาชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไปเชิงลบ
มากกว่านักศึกษานักศึกษาหญิง

ประเทิน มหาจันทร์ (2521 : 70) กล่าวว่า ครอบครัวมีความสำคัญในการ
อบรม บ่มนิสัยให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการ ตัวจักรสำคัญของครอบครัว ได้แก่
บิดามารดา สามารถอบรมบ่มนิสัยของบุตรของคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีความเชื่อทัศนคติ

คำนิยม ตลอดจนแนวการปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของครอบครัวและสังคมได้ แต่การอบรมบ่มนิสัยของบิดามารดาจะมีประสิทธิภาพหรือบรรลุผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับภูมิหลังหรือการอบรมบ่มนิสัยที่บิดามารดาได้เคยรับมาก่อน หรือการศึกษาที่บิดามารดาเคยได้รับจากโรงเรียน และจากงานวิจัยของ กฤตยา กฤษฏาวุฒิ (2513 : 152) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบสังคมประกิด และบุคลิกภาพของบุตรที่บิดามารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน" พบว่า บิดา มารดาที่มีระดับการศึกษาสูง มีการฝึกความสัมฤทธิ์ผลและการฝึกความเป็นอิสระมากกว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนบุตรชายและหญิงที่บิดา มารดา มีระดับการศึกษาสูงมีความสามารถในการคบหาสมาคม ความมั่นคงทางอารมณ์ และความสามารถในการบังคับตนเองสูงกว่าบุตรชายหญิงที่บิดามารดา ระดับการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากงานวิจัยของ ปิญาภรณ์ ชูตั้งกร (2521 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคมกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี" พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดาของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

ปริยา อันตระกูล (2522 : 149-154) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้และทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านเพศศึกษาและการวางแผนครอบครัว" พบว่าแหล่งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดของนักเรียนส่วนใหญ่มาจากหลาย ๆ ฝ่าย ประกอบกันคือ จากบิดามารดา ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ แพทย์ พยาบาล เพื่อน และสื่อมวลชน

จากงานวิจัยและแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวต่างกันมีมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่มีแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาต่างกันมีมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาแตกต่างกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา (Concepts of Family Life Education) หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตครอบครัวที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษา 5 ด้านคือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ชีวิตสมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตร กฎหมายครอบครัวและมรดก และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมกับชีวิตครอบครัว

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531 จากโรงเรียนสหศึกษาปีที่ 3 แผนการเรียน คือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ แผนการเรียนภาษาอังกฤษ-คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

พื้นฐานครอบครัว หมายถึง ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และลักษณะชีวิตครอบครัวที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนา มโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา

ระดับการศึกษาของบิดามารดา หมายถึง การศึกษา 3 ระดับ คือ ต่ำ ปานกลาง และสูง

การศึกษาระดับต่ำ หมายถึง ไม่ได้เข้าเรียนหรือเรียนชั้นประถมศึกษา
การศึกษาระดับปานกลาง หมายถึง เรียนชั้นมัธยมศึกษาถึงอนุปริญญา หรือเทียบเท่า

การศึกษาระดับสูง หมายถึง เรียนระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและปริญญาตรีขึ้นไป

ลักษณะครอบครัวที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยพิจารณาการให้การอบรมเลี้ยงดู การให้คำปรึกษาแนะนำด้านการศึกษา การปฏิบัติตน ความสัมพันธ์ของสมาชิกและ

การพัฒนาแนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวด้วยการฝึกให้ปฏิบัติ

ลักษณะครอบครัวที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกไม่ค่อยมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยพิจารณาจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การให้คำปรึกษาแนะนำด้านการศึกษา การปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ของสมาชิก และการพัฒนาแนวคิดเห็นที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวด้วยการฝึกให้ปฏิบัติบ่อย

แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา หมายถึง แหล่งที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา ได้แก่ บ้าน โรงเรียน เพื่อน สื่อมวลชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำหลักสูตร และผู้บริหารการศึกษาจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษา และหลักสูตรในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับชีวิตครอบครัวศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาในการจัดสอนเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษาในวิชาสังคมศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตครอบครัวศึกษา ได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางแก่นักศึกษา และผู้ที่สนใจจะค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป